

anset for at kunne faa afgørende Betydning for Sveriges Placering i Tidens fint afstemte Alliancesystem. En anden vigtig Kilde, som Forf. har udnyttet, er de forskellige Promemorier om de politiske Forhandlinger, som stammer fra Dronningens Haand eller fra hendes Omgivelser. Forf. har underkastet disse betydningsfulde Kilder en ny kildekritisk Prøvelse og med megen Skarpsindighed søgt at udfinde, hvem der har ført dem i Pennen.

Afhandlingens hele Karakter og det meget omfattende Noteapparat medfører, at den kun vil blive læst af et meget begrænset Publikum. Man forstaar derfor, at Forf. har haft Lyst til paa anden Maade at udnytte det samme rige Materiale, saaledes at han kunde faa større Kredse i Tale. Dette er sket ved en bredt anlagt Levnedsskildring af en af Disputatsens Hovedpersoner, nemlig Dronning *Lovisa Ulrika* (Stockholm, 1945, 298 Sider). I dette nye Arbejde følges Dronningens Bane fra Fødsel til Grav, og Forf. faar herigennem Lejlighed til at dokumentere, at han ikke blot behersker den strenge kildekritiske Undersøgelse, men at han ogsaa formaar at tegne et historisk Portræt og en Tidsperiode, saaledes at den staar lyslevende for Læseren. Skildringen af den velbegavede og kundskabstørstende hohenzollerske Prinsesse — den store Preusserkonges Søster — der blev svensk Dronning, og som i intimt Samarbejde med denne Broder søgte at skabe sig en central politisk Stilling i sit nye Fædreland er et overmaade fængslende historisk Arbejde. Den store Dronningebiografi fra det 18. Aarhundrede vidner baade om omfattende historisk Læsning og om fin og sikker Indfølgelse. *Harald Jørgensen.*

Den stærke skandinaviske Interesse, som baade her og i Sverige prægede Krigens mellemste Aar, har aabenbart ogsaa virket ind paa historisk Forskning, og Frugterne af det Arbejde, som er bleven foranlediget herved, begynder nu at fremkomme. I XVI. Bind af «Scandia» har John Danstrup saaledes offentliggjort en Afhandling om *Den politiske Skandinavisme i Perioden 1830—53*, som med ganske velvalgte Citater belyser de Brydninger og Modsigelser i Opfattelsen, der vitterligt gjorde sig gældende indenfor Bevægelsen. Et betydeligt grundigere og mere forstaaende Værk er imidlertid fremkommen fra svensk Side — Åke Holmberg: *Skandinavismen i Sverige vid 1800-talets mitt* (Göteborg 1946). Dets store Fortrin er, at Forfatteren virkelig prøver paa at forstaa Standpunkter og Tildragelser ud fra Tidens Forudsætninger og Synsmaader og ikke paa Forhaand betragter Be-

stræbelserne som taabelige, fordi de mislykkedes. Svagheden er paa den anden Side, at Holmberg ikke principielt sonder mellem den egentlige Skandinavisme og, hvad man kunde kalde, svensk Interessepolitik. Han ser godt, at den er der, at f. Eks. Kong Oscars Optræden i 1848 slet ikke er skandinavisk, men han behandler alligevel begge Dele nogenlunde lige udførligt i sin Redegørelse for »Skandinavismen«, og samtidigt skelner han heller ikke alt for nøje mellem væsentligt og uvæsentligt i en rindende Fremstillings Strøm, der overvejende bliver et Referat af Depecher og Breve, Rigsdagsforhandlinger og Bladartikler.

Der ligger et flittigt, maalbevidst og paa mange Punkter dybtgaaende Studium bag alt dette. Åke Holmberg har opmærksomt gennemgaaet de store svenske Privatarkivers Skatte, ogsaa Bipersonernes Korrespondance, som tit kaster fængslende Lysstrejf over Hovedbegivenhederne, og han ledsager ogsaa Referaterne af dette Materiale med mange rigtige baade ræsonerende og kritiske Bemærkninger, saaledes placerer han paa virkelig overbevisende Maade Eric Sparres skandinaviske Pjece fra 1862 i Kampen om den svenske Repræsentationsreform. Men Ret har han næppe altid. Det er bl. a. ikke indlysende, at Forbindelsen mellem denne indrepolitiske Kampagne i Sverige og den skandinaviske Stræben har været saa betydningsfuld, som han tror, og han er til Tider altfor opfindsom i sine Kombinationer; at Manderström allerede i August 1861 skulde have været bange for, at Hamilton gik Kong Karls Ærinde og spillede under Dække med de danske Ministre, er temmelig usandsynligt. Hamilton var dengang ikke Skandinav. Ligeledes savner Forfatteren ogsaa i høj Grad, hvad man kunde kalde politisk Verdenserfaring, naar han tager Blixen Fineckes Virksomhed i den Grad alvorligt og behandler G. C. Hebbes Fantasiberetninger til Karl XV med den Ærbødighed, han gør.

Den Mangel paa Evne til at sondre skarpt, som allerede indledningsvist er nævnt, mærkes ogsaa paa anden Maade: Dr. Holmberg har meget svært ved at afgrænse sin Skildring; man ser langt fra altid, hvorfor han tager bestemte Begivenheder med og lader andre uomtalte (saaledes Kronprins Karls snurrige Samtale med Scheele under hans Besøg i København 1856). Fremstillingen ebber ogsaa underligt afslutningsløst ud. Det er næsten, som Forfatteren er bleven ked af Arbejdet. Men saa langt han naaer, meddeler han værdifuldt Materiale, og hans Værk vil som Følge heraf altid hævde sin Plads som Bidrag til Tidens Historie.

Erik Møller.